

Tudi v staroperziškem Mithrovem častji vidimo, da se je sončno dete 24. decembra rodilo, in viditi je na staroperziških slikah (podobah), kako sončni božič v špelji (Grotte) leži, obdan z žarmi in živalimi Ormuzdu posvečenimi, pred njim pa klečijo magi, božiču daruvajoči ¹⁾.

Egipčani so tudi v letnih soncostajah častili novorojeno letno sonce pod imenom Horus, in na staroegipčijskih slikah je viditi, kako mu Isis sesca daja ²⁾.

Ravno tako indijski Kršna, rojen od Devagi-je (kar pomeni „svetla devica“), sėsá na persih svoje matere, kakor kažejo podobe v indijskih pagodah; okoli njega pa so namalane živali: slon, lev, meresec, konj osedlan, ovca, krava, bik itd., in pred njim pa različno sadje: grozdje, dinje, jabelka itd., tudi lotino in drugo cvetje ³⁾.

Kršna je ali edini z indijskim Horom, ali je novorojeno letno sonce. Tudi ostanki iz indijskega bogočastja pričujejo, da so stari Indi tudi rojstvo mladega sonca po zimskih soncostajah častili. Pripovedujejo namreč, da je Kršna se zaročil s Kalendo, hčerjo sonca, s katero se je soznanil pri reki Jamuna.

Kaj hoče ta basen reči? Visokoučeni jezikoslovec Bopp misli, da Kalanda pomeni „tempus dans“, in Kalandha „tempus ponens“. Na Štirskem v okolici frajhamski pomenja „cala“ odločne dnevne čase: jutro, poldne, večer, čas južine, na primer: „ob cali jesti, ob cali moliti“, to je, o pravi dôbi. Utegnilo bi cala sorodno biti s sanskritskim kála, tempus. Najberže je nemško Zahl sem postaviti, ker kála ima za koreniko kál, numerare, ravno tako tudi latinsko Calenda, dalje: calculo, v kateri besedi je forma reduplicativa. Tako imenovana nemška „Lautverschiebung“ ne stoji na tako terdnih nogah, kakor Nemci terdijo, da bi nemški Z se vselej vjemalo s prvotnem T. To pričuje sledeča nabirčica: slov. cesra = Zaser, čeber = litv. kibbiras, Zuber, soha = Zoch, Zinke, Zacke, sansk. Shanka, cesati = zausen, čara = Zeile, zählen = sansk. kál, numerare, Geis, Ziege, Zagel, Zacke = koza, coga, cogel, sansk. čhaga, čhágala, cepetati = zappeln, ham = litv. kamanas, gerški kemos, Zaum, latinski camus, čen = Zille, Kiel, latinski carina, komora = camera, Zimmer, Kammer, cizra = Ziser, Kicher, lat. cicer, čebul = čepula, Zwiebel itd. itd.

Ime Kalanda — Koleda za hčer Surja — sonca — je celó prikladno, ker po zimskih soncostajah pride nov čas v življenje narave“.

Jamuna je po indijskem basnoslovji reka podzemeljskega sveta, indijski Styks. Podzemeljski svet pa je svet teme. Kršna se je s hčerjo sonca, Kalendo, zaročil kraj reke Jamuna, — toraj toliko pomeni, kakor letno sonce in zimsko sonce je zmiraj eno, samo da zimsko sonce hoče na videz tama nadvladati. Sončno dete v zimskih soncostajah je toraj pri starih Indih bilo ženskega spola, in celó naravno je to, ker ta spol je slabiji, in lepo zaznamva slabost zimskega sonca.

(Konec sledi.)

Za vsakega kaj.

(Veliki komēt tega leta). V tem letu se pričakuje imenitna prikazen na nebu. Zvezdogledi pravijo, da tista velika repata zvezda (ali komēt), ki je leta 1556 tolikšen hrup delala po svetu in vražne ljudji pretresovala s tolikim strahom, bi utegnila letos se sopet prikazati, ker je dosihmal navado imela, da je prišla vsacih 300 let. Ali

¹⁾ Nikdar skoz leto, razun na rojstni dan Mitrasa, se ni smel šah (kralj) pri starih Perzijanih vina opijaniti; tako veselo je bil ta praznik obhajan. Glej Athenaeus Deipnos. X., 11. po Ctesii, conf. c. 45.

²⁾ Glej Bohlen „Das alte Indien und Aegypten“. I. 141, 234, 258, II. 167.

³⁾ Glej podobo v Moore „the Hindoos Pantheon“. London 1810. Tab. 59.

je zvezda ta svojo pot po neznanem nebesu že tako dokončala, da nam pride letos sopet pred oči, kakor je prišla našim prednikom leta 1556, si zvezdogledi sicer ne upajo za gotovo terditi, mislijo pa, da pride to leto, ako se ravna po svoji stari šegi.

(Jekléne peresa ali gósje v šolah?) Znano je, da jekléne peresa (Stahlfedern) so dobre peresa za pisanje; enkrat urezane so za vselej urezane, in tudi dober kup so. V Erfurtu na Pruskem je vlada vsem učiteljem svoje okrajne vprašanje postavila: ali so jekléne peresa za šole boljše ali gosje? Večidel vsi učitelji so odgovorili, da so jekléne za šolsko rabo dobre. Vlada pa ne more tega prav verjeti, tedaj je določila, naj se še dalje skušnje o tem pozvedajo, in je učiteljem naročila, naj se do dobrega prepričajo, ali niso jeklene peresa — kakor nekteri terdijo — zdravju otrok škodljive? — (Kako bi mógle jekléne peresa zdravju škodljive biti, je pač težko zapopasti. Če bi njih ojstrina na koncu včasih ne garala preveč papirja, bi ne bilo boljih perés od jeklénih. Vred.)

(Procesije za dež) so že sila stara navada. V starodavnih knjigah se bere, da so že Rimci Jupiterja dežja prosili. Pri starih Gerkih niso bile sicer procesije navadne, znana pa je prosta molitvica Atenčanov za dež. Gerki novega časa imajo navado, da ob hudi suši otroka, v perje in cvetlice zavitega, dajo po družih otrocih od hiše do hiše po vasi peljati; vsaka gospodinja ima pa vedro vode pripravljene, da jo polije po glavi onega otroka, rekoč. „kakor iz tega vedra teče voda na-te, naj z nebes lije dež na zemljo“. Tudi pri Serbih je taka navada.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Od savinske doline. Padlo je poslednje dni minulega leta veliko snega, in huje ko prej gospodini nemila zima — zdaj kraljica v snežnobelem ogrinjalu in ledeni kroni. Bistra Savina je tu in tam popolnoma zamerznila, in težki vozovi so se premenili v lahke smuke, da tekó laglje naprej. Zavolj vedno večje dragine letošnji pust, akoravno kratek, ne obeta mnogo navadnih veselíc tukaj, kar pa ravno ni velika nesreča; naj hranijo ljudje dragi dnar, pa naj ga obračajo na bolj potrebne stvari. — V Mozirji, navadno mirnem tergu, se je pripetil nedavno strašen uboj. V sredo namreč, 26. grudna minulega leta so neki fantje bližnjih okolíc popoldne pijančevali v Mozirji. Izmed teh sta se dva hudo sperla zavolj neke dekliné; gredé iz kerčme domú je začel eden, poznan malopridnež, drugemu, pomagáču čevljarskemu, sila zabavljati ter ga suvati. Prihitel je na to V. G., čevljar, da bi pomagal napadenemu, kar zagrabí prvi nemirnež blizo nekega hleva ležečo težko hrastovo dogo, pa mahne ž njo po glavi čevljarja; zadeti se je zgrudil, nesli so ga v bližno hišo, kjer je po malo urah umerl. Sodniško-zdravniško pregledovanje ubitega je dokazalo, da nesrečnemu V. G. je bila krí čez možgane se razlila, da možgani so mu bili sila pretreseni, in da hubanja je bila tako razpočena, da je na osem koscov razpadla. Nesrečno pijančevanje in kobna ljubomornost! J. Š.

Iz Sorice 20. dec. 1855. 11. dan tega mesca sem moral iti po opravkih v Tomin. Skerbelo me je v tako hudem mrazu po tem kraji hoditi. Vendar sem si mislil: se bo že šlo, ker sem slišal, da so lansko leto po tominski grapi od Podberda do Tomina novo cesto naredili. Podberdo pridši, vprašam nekega moža: kod bi bilo ložej hoditi, ali po novi cesti, ali pa po stari stezi po grapi? Odgovorí mi, da je ložej po cesti. Mahnem jo torej po navetovani cesti, pa Bog pomagaj, kakošna cesta je to! Dereze sem imel na čevljih, vendar sem bil zmiraj v nevarnosti za življenje. To pač ni cesta za ljudi, komaj slaba pot je pse po njej poditi. Naprej praskaje pridem do neke berví. Še čevelj ni bila široka, brez deržajev, in pa memo tega še vsa z ledom polišpana. Kaj sem hotel družega, kakor v tako hudem mrazu, da se je vse kadilo — vodo